

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-146>

УДК 339.9:330.341.1

ІНСТИТУЦІЙНІ, ІННОВАЦІЙНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

INSTITUTIONAL, INNOVATIVE, AND SOCIO-ECONOMIC FACTORS OF FORMING UKRAINE'S COMPETITIVE ADVANTAGES UNDER EUROPEAN INTEGRATION

Малюкіна Анастасія Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7243-413X>

Maliukina Anastasiia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Стаття присвячена дослідженню теоретичних і прикладних аспектів формування конкурентних переваг України в умовах європейської інтеграції. Визначено, що конкурентоспроможність економіки формується під впливом взаємодії економічних, інституційних, інноваційних, соціальних і галузевих чинників. Показано, що інтеграція до європейського простору відкриває доступ до ринків, інвестицій і технологій. Посилює вимоги до якості продукції та ефективності виробництва. Обґрунтовано роль людського капіталу, інноваційного потенціалу та якості інституційного середовища. Узагальнено галузеві переваги України, зокрема в аграрному секторі, ІТ, енергетиці та промисловості. Запропоновано системний підхід до формування конкурентних переваг з урахуванням адаптивності економіки до сучасних викликів. Результати можуть бути використані при формуванні державної економічної політики та в освітньому процесі.

Ключові слова: конкурентні переваги; конкурентоспроможність; європейська інтеграція; інноваційний розвиток; інституційне середовище.

The article examines the theoretical and applied aspects of forming Ukraine's competitive advantages under European integration. It substantiates that the competitiveness of the national economy is determined by the complex interaction of economic, institutional, innovative, social, infrastructural, and sectoral factors, which together shape the development trajectory of the country. It is established that Ukraine's integration into the European economic space is accompanied not only by new opportunities related to access to markets, investments, technologies, and financial support instruments, but also by increased requirements for product quality, production efficiency, institutional maturity, and economic adaptability in a competitive environment. Particular attention is paid to the role of human capital, innovation potential, institutional environment, and the sectoral structure of the economy in the formation of Ukraine's long-term competitive advantages. It is proved that the development of human capital creates the basis for innovative transformation, while the quality of institutions determines the efficiency of economic potential realization and the level of investment attractiveness of the country, ensuring economic growth. The sectoral competitive advantages of Ukraine are summarized, particularly in agriculture, information technologies, energy, and selected industrial segments. A scientific and methodological approach to the formation of Ukraine's competitive advantages is proposed. Unlike fragmented approaches, it is based on the systemic consideration of the interdependence of economic, institutional, innovative, and social factors, as well as the resilience and adaptability of the economy to current crisis challenges and external shocks. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of their use in the development of state economic policy, competitiveness enhancement strategies, and in the educational process while teaching the discipline "Fundamentals of International Economics and Management".

Keywords: competitive advantages; competitiveness; European integration; innovative development; institutional environment.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, цифрової трансформації економіки та посилення міжнародної конкуренції формування конкурентних переваг національних економік набуває стратегічного значення [6; 20]. Світова економіка характеризується високим рівнем динамічності, швидким поширенням технологічних інновацій, зростанням ролі знань та інтелектуального капіталу, що зумовлює переосмислення традиційних підходів до забезпечення конкурентоспроможності [3; 7]. У таких умовах країни конкурують не лише за ресурси, але й за інвестиції, технології, людський капітал та позиції у глобальних ланцюгах доданої вартості [2].

Для України ця проблема є особливо актуальною в контексті реалізації європейського вектора розвитку, який передбачає глибоку інтеграцію до економічного простору Європейського Союзу [10; 12]. Європейська інтеграція виступає не лише зовнішньополітичним пріоритетом, але й ключовим фактором внутрішньої економічної трансформації, що вимагає підвищення ефективності функціонування економіки, модернізації виробництва та впровадження сучасних стандартів ведення бізнесу [18].

Набуття Україною статусу країни-кандидата на вступ до ЄС та початок переговорного процесу відкрили нові можливості для економічного розвитку, зокрема доступ до внутрішнього ринку ЄС, фінансових інструментів підтримки, інвестиційних ресурсів та сучасних технологій [10]. Водночас це супроводжується суттєвим посиленням вимог до якості продукції, прозорості економічних процесів та ефективності державного управління [12].

Разом із тим сучасний етап розвитку України характеризується значною складністю та багатовимірністю викликів. Військова агресія призвела до суттєвих втрат виробничого потенціалу, руйнування інфраструктури та зниження інвестиційної активності [18]. Демографічні процеси створюють додаткові обмеження для розвитку людського капіталу [8]. Одночасно глобальні тенденції, зокрема цифровізація економіки та перехід до «зеленої» моделі розвитку, формують нові правила конкуренції на міжнародних ринках [6; 20].

У цих умовах формування конкурентних переваг України стає важливим науковим і практичним завданням, пов'язаним із розробленням нової моделі економічного розвитку, здатної забезпечити стійкість, адаптивність і

повноцінну інтеграцію до європейського економічного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування конкурентних переваг і забезпечення конкурентоспроможності національних економік є одним із центральних напрямів сучасної економічної науки. Теоретичні передумови її дослідження пов'язані з розвитком уявлень про міжнародний поділ праці, конкурентні стратегії та структурні чинники економічного зростання. У сучасному науковому дискурсі акцент поступово змістився від ресурсного підходу до інноваційно-орієнтованої моделі, у якій ключове значення мають знання, технології, інституції та людський капітал (Acemoglu D., Robinson J. [1]; Rodrik D. [5]; Perez C. [7]).

Суттєвий внесок у розвиток сучасних підходів до конкурентоспроможності зробили К. Schwab, який обґрунтовує роль Четвертої промислової революції та технологічних змін у формуванні нових джерел конкурентних переваг [6], Р. Baldwin, який аналізує трансформацію глобальних ланцюгів доданої вартості та зміни у світовій системі виробництва [2], а також Е. Brynjolfsson і А. McAfee, які доводять, що цифрові технології стають визначальним чинником підвищення продуктивності та ефективності економічної діяльності [3].

Важливі аспекти інноваційного розвитку та ролі держави у формуванні нової моделі конкурентоспроможності розкрито у працях Д. Rodrik, який підкреслює необхідність активної промислової політики [5], та М. Mazzucato, яка обґрунтовує роль держави як драйвера інноваційного розвитку [4]. Значну увагу структурно-технологічним зрушенням приділяє С. Perez, яка розглядає вплив технологічних укладів на економічну динаміку та необхідність структурної трансформації економік [7].

У контексті інституційного забезпечення конкурентоспроможності вагоме значення мають дослідження Д. Acemoglu та J. Robinson, в яких доводиться, що саме якість інститутів визначає довгострокову економічну ефективність і здатність країни до стійкого розвитку [1]. Водночас міжнародні аналітичні матеріали Світового банку, OECD, Європейської Комісії та Всесвітнього економічного форуму підтверджують вирішальну роль якості державного управління, інвестиційного клімату, людського капіталу й інноваційної спроможності у формуванні конкурентних позицій країн [8; 9; 10; 12; 20].

Серед українських науковців вагомих внесок у дослідження цієї проблематики здійснюють Горбаль Н.І., Когут У.В., Федулова Л.І., Геєць В.М., Данилишин Б.М. та інші автори, які розглядають особливості формування конкурентоспроможності економіки України в умовах європейської інтеграції, інноваційного розвитку та сучасних трансформаційних викликів [13–17].

Разом із тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо розробленими залишаються питання комплексного обґрунтування науково-методичного підходу до формування конкурентних переваг України саме в умовах поєднання європейської інтеграції, воєнних викликів, цифрової трансформації та необхідності структурної модернізації економіки. Недостатньо розкритим залишається і питання системної взаємодії економічних, інституційних, інноваційних і соціальних чинників у формуванні довгострокових конкурентних позицій України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування науково-методичного підходу до формування конкурентних переваг України в умовах європейської інтеграції на основі системної взаємодії економічних, інституційних, інноваційних та соціальних чинників.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: розкрити сутність і значення конкурентних переваг України в умовах сучасних глобальних трансформацій; систематизувати ключові фактори формування конкурентоспроможності національної економіки; охарактеризувати вплив європейської інтеграції на формування конкурентних переваг України; проаналізувати роль людського капіталу, інноваційного потенціалу, інституційного середовища та галузевої структури економіки; узагальнити напрями зміцнення конкурентних позицій України в європейському економічному просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування конкурентних переваг України в умовах європейської інтеграції є складним, багаторівневим і динамічним процесом, що здійснюється під впливом комплексу взаємопов'язаних економічних, інституційних, інноваційних, соціальних, інфраструктурних та галузевих чинників [12; 18; 20]. У сучасних умовах ці чинники не діють ізольовано, а формують цілісну систему, в якій зміни одного елемента зумовлюють трансформацію інших та визначають загальну динаміку національного економічного розвитку.

З метою систематизації ключових факторів, що визначають формування конкурентних переваг України, доцільно узагальнити їх у вигляді структурованої класифікації (табл. 1).

Аналіз даних табл. 1 свідчить, що конкурентні переваги формуються не під впливом одного домінуючого чинника, а внаслідок їх комплексної взаємодії. Економічні результати залежать від інституційної якості, а технологічний розвиток є неможливим без належного рівня людського капіталу.

Передусім важливим чинником виступає інтеграція України до внутрішнього ринку Європейського Союзу. Вона відкриває доступ до одного з найбільших ринків світу, створює можливості для диверсифікації збуту, залучення інвестицій, технологій і участі у глобальних ланцюгах доданої вартості [10; 11; 12]. Водночас інтеграція супроводжується посиленням конкурентного тиску, оскільки українські виробники змушені адаптуватися до більш високих вимог щодо якості, безпеки, технологічності та екологічності продукції. За даними Євростату, частка ЄС у структурі експорту України перевищує 60 %, що підтверджує високий рівень інтеграції, але одночасно засвідчує залежність економіки від європейського ринку [11].

Однак сам по собі доступ до ринку не гарантує формування стійких конкурентних пере-

Таблиця 1

Ключові фактори формування конкурентних переваг України

Група факторів	Характеристика	Вплив на конкурентоспроможність
Економічні	Структура економіки, продуктивність, інвестиції	Визначають ефективність виробництва
Інституційні	Якість управління, правова система	Формують інвестиційний клімат
Соціальні	Освіта, демографія, мобільність	Впливають на людський капітал
Технологічні	Рівень інновацій, цифровізація	Забезпечують довгострокові переваги

Джерело: сформовано автором на основі [1–17]

ваг. Вирішальне значення має здатність національної економіки ефективно використати ці можливості, що безпосередньо пов'язано з якістю людського капіталу. Саме людський капітал сьогодні виступає одним із ключових ресурсів розвитку, оскільки визначає здатність економіки до інновацій, адаптації та освоєння нових видів діяльності [3; 8; 15]. Високий рівень освіти, наявність кваліфікованих фахівців, інженерний і науковий потенціал України створюють підґрунтя для розвитку високотехнологічних секторів, передусім ІТ, інженерії, цифрових послуг і наукоємного виробництва. За оцінками Світового банку, Україна зберігає значний освітній потенціал, що є важливою передумовою її конкурентоспроможності [8].

Логічним продовженням розвитку людського капіталу є інноваційно-технологічна трансформація економіки. У сучасному світі довгострокова конкурентоспроможність дедалі більше визначається здатністю до створення, впровадження та масштабування інновацій [4; 5; 7]. Інновації виступають не лише чинником підвищення продуктивності, а й механізмом переходу від ресурсно орієнтованої моделі розвитку до економіки знань. Для України це означає необхідність розвитку науково-дослідної інфраструктури, підтримки стартап-екосистеми, залучення інвестицій у високотехнологічні галузі, а також посилення взаємодії між наукою, освітою, бізнесом і державою [15; 20].

Для більш детального розуміння ролі інновацій у формуванні конкурентних переваг України доцільно розглянути основні елементи її інноваційного потенціалу (табл. 2).

Як видно з табл. 2, ключовою проблемою інноваційного розвитку є дисбаланс між наявним потенціалом і рівнем його реалізації. Високий рівень освіти та наукової підготовки не супроводжується достатнім рівнем інвестицій та ефективною державною підтримкою.

Разом із тим інноваційний розвиток не може бути ефективним без належного інституційного забезпечення. Інституційне середовище визначає правила функціонування економіки, рівень захисту прав власності, ефективність судової системи, прозорість державного управління та передбачуваність економічної політики [1; 9]. Саме інституції формують рівень довіри з боку інвесторів і визначають масштаби ризиків. За даними Worldwide Governance Indicators, Україна демонструє поступові позитивні зрушення, однак усе ще поступається більшості країн ЄС за показниками якості державного управління, верховенства права та контролю корупції [9].

Для узагальнення впливу інституційного середовища на конкурентоспроможність доцільно подати відповідні характеристики у вигляді табл. 3.

Дані табл. 3 підтверджують, що інституційні чинники належать до ключових обмежень економічного розвитку України. Їх удосконалення має мультиплікативний ефект і

Таблиця 2

Елементи інноваційного потенціалу України

Елемент	Стан в Україні	Проблеми	Перспективи
Наука	Значний потенціал	Недостатнє фінансування	Інтеграція у європейські програми
Освіта	Високий рівень	Відтік кадрів	Модернізація програм
Бізнес	Низька інноваційність	Обмежені інвестиції	Розвиток стартапів
Держава	Часткова підтримка	Низька ефективність політик	Стимулювання R&D

Джерело: сформовано автором на основі [1–17]

Таблиця 3

Вплив інституційних факторів на конкурентоспроможність України

Інституційний фактор	Поточний стан	Вплив
Захист прав власності	Недостатній	Знижує інвестиційну привабливість
Судова система	Неефективна	Ускладнює бізнес-процеси
Рівень корупції	Високий	Збільшує витрати бізнесу
Державне управління	Трансформація	Впливає на стабільність економіки

Джерело: сформовано автором на основі [1–17]

позитивно впливає на всі інші складові конкурентоспроможності.

Із цим безпосередньо пов'язана і галузева структура економіки. Формування конкурентних переваг України неможливе без опори на ті сектори, які мають реальний потенціал зміцнення позицій країни у міжнародному поділі праці. До таких секторів належать аграрний комплекс, ІТ-сфера, енергетика, окремі сегменти переробної промисловості та галузі, пов'язані з технологічною модернізацією [13–17].

З метою узагальнення основних секторів, що формують конкурентні позиції України, доцільно систематизувати їх у вигляді табл. 4.

Аналіз даних табл. 4 дозволяє зробити висновок про наявність в Україні як традиційних, так і нових конкурентних переваг. Аграрний сектор залишається одним із базових елементів економічної спеціалізації країни, однак його подальше зміцнення має ґрунтуватися не лише на експорті сировини, а насамперед на розвитку переробки. ІТ-сектор демонструє приклад сучасних конкурентних переваг, заснованих на знаннях, інноваціях і гнучкості. Значний потенціал має і енергетичний сектор, особливо у сфері відновлюваних джерел енергії та європейського «зеленого» переходу [20].

Сучасні воєнні та кризові виклики не лише ускладнюють розвиток, а й формують нові вимоги до конкурентоспроможності. Здатність економіки до швидкої адаптації, відновлення, структурної перебудови та створення нових секторів діяльності дедалі більше визначає її довгострокові позиції [18; 19]. Саме тому фактори стійкості, адаптивності, цифрової безпеки та гнучкості бізнес-моделей слід розглядати як нові джерела конкурентних переваг України.

Конкурентні переваги не формуються під впливом одного домінуючого чинника, а є результатом комплексної взаємодії економічних, інституційних, соціальних, технологічних,

інтеграційних та галузевих елементів. Науковий результат проведеного дослідження полягає в обґрунтуванні підходу, за яким конкурентоспроможність національної економіки доцільно трактувати як інтегральний результат узгодженого розвитку кількох взаємозалежних підсистем. На відміну від фрагментарних підходів, запропонований підхід враховує не лише традиційні чинники зростання, а й фактори стійкості та адаптивності економіки до сучасних кризових викликів.

Висновки. Формування конкурентних переваг України в умовах європейської інтеграції є складним і багатовимірним процесом, що визначається взаємодією економічних, інституційних, інноваційних, соціальних та галузевих чинників. Установлено, що досягнення стійких конкурентних позицій неможливе без узгодженого розвитку людського капіталу, інноваційної трансформації економіки, модернізації виробництва, покращення інституційного середовища та поглиблення інтеграції до європейського економічного простору.

Обґрунтовано, що європейська інтеграція створює для України не лише нові можливості, а й підвищені вимоги до якості економічної політики, інституційної зрілості, технологічного рівня та екологічної відповідальності. Визначено, що в умовах сучасних викликів важливими джерелами конкурентних переваг стають не тільки ресурси і галузева спеціалізація, а й адаптивність економіки, її інноваційна спроможність, інституційна надійність та здатність до швидкої трансформації.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням прикладних методик оцінювання впливу окремих чинників на формування конкурентних переваг України, поглибленим аналізом галузевих моделей конкурентоспроможності, а також дослідженням інструментів державної політики, спрямованих на посилення інноваційного, людського та інституційного потенціалу в умовах повоєнного відновлення та європейської інтеграції.

Таблиця 4

Основні галузеві конкурентні переваги України

Галузь	Конкурентна перевага	Перспективи розвитку
Аграрний сектор	Родючі ґрунти, високий експортний потенціал	Розвиток переробної промисловості
ІТ-сектор	Кваліфіковані кадри, гнучкість	Зростання експорту послуг
Металургія	Сировинна база	Технологічна модернізація
Енергетика	Потенціал відновлюваних джерел	«Зелений» перехід

Джерело: сформовано автором на основі [1–17]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Acemoglu D., Robinson J. A. *The Narrow Corridor: States, Societies, and the Fate of Liberty*. New York : Penguin Press, 2020. 576 p.
2. Baldwin R. *The Globotics Upheaval: Globalization, Robotics, and the Future of Work*. Oxford : Oxford University Press, 2020. 304 p.
3. Brynjolfsson E., McAfee A. *The Business of Artificial Intelligence*. Harvard Business Review, 2021. 128 p.
4. Mazzucato M. *Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism*. London : Penguin Books, 2021. 272 p.
5. Rodrik D. *Straight Talk on Trade: Ideas for a Sane World Economy*. Princeton : Princeton University Press, 2021. 368 p.
6. Schwab K. *Stakeholder Capitalism: A Global Economy that Works for Progress, People and Planet*. Hoboken : Wiley, 2021. 320 p.
7. Perez C. Technological revolutions and techno-economic paradigms // *Cambridge Journal of Economics*. 2021. Vol. 45, No. 3. P. 567–589.
8. World Bank. *World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies*. Washington, DC : World Bank, 2023. 320 p.
9. World Bank. Worldwide Governance Indicators [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/> (дата звернення: 24.04.2026).
10. European Commission. *Ukraine 2023 Report*. Brussels : European Commission, 2023. 120 p.
11. Eurostat. International trade in goods statistics [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (дата звернення: 24.04.2026).
12. OECD. *Economic Surveys: Ukraine 2022*. Paris : OECD Publishing, 2022. 140 p.
13. Горбаль Н. І. Конкурентоспроможність економіки країн ЄС в умовах трансформаційних змін // *Економіка та управління*. 2021. № 2. С. 45–52.
14. Когут У. І. Формування конкурентних переваг національної економіки в умовах європейської інтеграції // *Науковий вісник*. 2020. № 4. С. 112–118.
15. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки України: сучасні тенденції та виклики // *Економіка України*. 2022. № 1. С. 34–45.
16. Данилишин Б. М. Економічна політика України в умовах глобальних викликів // *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 5–18.
17. Геєць В. М. Соціально-економічний розвиток України: сучасні виклики та перспективи // *Економіка України*. 2020. № 5. С. 3–19.
18. International Monetary Fund. *Ukraine: Country Report*. Washington, DC : IMF, 2023. 150 p.
19. United Nations. *World Economic Situation and Prospects 2024*. New York : UN, 2024. 180 p.
20. World Economic Forum. *Global Competitiveness Report Special Edition 2023*. Geneva : WEF, 2023. 200 p.

REFERENCES:

1. Acemoglu D., Robinson J. A. (2020) *The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty*. New York: Penguin Press. 576 p.
2. Baldwin R. (2020) *The globotics upheaval: Globalization, robotics, and the future of work*. Oxford: Oxford University Press. 304 p.
3. Brynjolfsson E., McAfee A. (2021) *The business of artificial intelligence*. Harvard Business Review. 128 p.
4. Mazzucato M. (2021) *Mission economy: A moonshot guide to changing capitalism*. London: Penguin Books. 272 p.
5. Rodrik D. (2021) *Straight talk on trade: Ideas for a sane world economy*. Princeton: Princeton University Press. 368 p.
6. Schwab K. (2021) *Stakeholder capitalism: A global economy that works for progress, people and planet*. Hoboken: Wiley. 320 p.
7. Perez C. (2021) Technological revolutions and techno-economic paradigms. *Cambridge Journal of Economics*, vol. 45(3), pp. 567–589.
8. World Bank (2023) *World development report 2023: Migrants, refugees, and societies*. Washington, DC: World Bank. 320 p.
9. World Bank (n.d.) *Worldwide governance indicators*. Available at: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/> (accessed April 24, 2026)
10. European Commission (2023) *Ukraine 2023 report*. Brussels: European Commission. 120 p.

11. Eurostat (n.d.) *International trade in goods statistics*. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (accessed April 24, 2026)
12. OECD (2022) *Economic surveys: Ukraine 2022*. Paris: OECD Publishing. 140 p.
13. Horbal N. I. (2021) Konkurentospromozhnist ekonomiky krain YeS v umovakh transformatsiinykh zmin [Competitiveness of EU economies under transformational changes]. *Ekonomika ta upravlinnia – Economics and Management*, no. 2, pp. 45–52. (in Ukrainian)
14. Kohut U. I. (2020) Formuvannia konkurentnykh perevah natsionalnoi ekonomiky v umovakh yevropeiskoi intehratsii [Formation of competitive advantages of the national economy under European integration]. *Naukovyi visnyk – Scientific Bulletin*, no. 4, pp. 112–118. (in Ukrainian)
15. Fedulova L. I. (2022) Innovatsiyni rozvytok ekonomiky Ukrainy: suchasni tendentsii ta vyklyky [Innovative development of Ukraine's economy: current trends and challenges]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, no. 1, pp. 34–45. (in Ukrainian)
16. Danylyshyn B. M. (2021) Ekonomichna polityka Ukrainy v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Economic policy of Ukraine under global challenges]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, no. 7, pp. 5–18. (in Ukrainian)
17. Heiets V. M. (2020) Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok Ukrainy: suchasni vyklyky ta perspektyvy [Socio-economic development of Ukraine: current challenges and prospects]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, no. 5, pp. 3–19. (in Ukrainian)
18. International Monetary Fund (2023) *Ukraine: Country report*. Washington, DC: IMF. 150 p.
19. United Nations (2024) *World economic situation and prospects 2024*. New York: UN. 180 p.
20. World Economic Forum (2023) *Global competitiveness report special edition 2023*. Geneva: WEF. 200 p.

Дата надходження статті: 13.04.2026

Дата прийняття статті: 01.05.2026

Дата публікації статті: 12.05.2026